

Priority areas of strategic management of higher education institutions

Rasulkhodjayeva Madina Tursinalievna

ORIENTAL UNIVERSITY

Management (by industries and sectors)

Master's degree student.

+99890 818 04 00

madina.nasp@gmail.com

Abstract. In this article, it is considered that the relevance of the problem of education quality management is related to socio-cultural changes in the society and changes in the state's education policy. To study the problematic and multifaceted educational system of the philosophical and socio-economic analysis of the quality of education, to determine the responsible subjects - the stakeholders of higher education, their level of satisfaction and, based on this definition, The strategy of university activity was studied. Ensuring the effectiveness of the reforms implemented in the higher education system of our country directly depends on qualified education managers. The essence of the large-scale reforms implemented in Uzbekistan in the following years is, first of all, consistent development of all sectors of our economy. In the successful implementation of this task, training of potential young personnel with in-depth knowledge and practical skills for industries has a special place.

Key words: educational institutions, international rating, quality of education, systematic approach, educational system.

Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.

Rasulxodjayeva Madina Tursinaliyevna

ORIENTAL UNIVERSITETI

Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

mutaxassisligi magistranti.

+99890 818 04 00

madina.nasp@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim sifatini boshqarish muammosining dolzarbligi jamiyatdagi ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar, davlatning ta'lim siyosatidagi o'zgarishlar bilan ham bog'liqligi haqida fikr yuritiladi. Ta'lim sifatini falsafy va ijtimoiy-iqtisodiy tahlil qilishning muammoli va ko'p qirrali ta'lim tizimini o'rganishni, mas'ul sub'ektlarni - oliy ta'limning manfaatdor tomonlarini aniqlashni, ularning qoniqish darajasini va ushbu ta'rifga asoslanib, universitet faoliyatining strategiyasini o'rganildi. Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar samaradorligini ta'minlash malakali ta'lim menejerlariga bevosita bog'liq hisoblanadi. O'zbekistonda keyingi yillarda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlil islohotlarning mazmun-mohiyati, birinchi navbatda, iqtisodiyotimizning barcha tarmoqlarini jadal suratlar bilan izchil rivojlantirishdan iboratdir. Bu vazifani muvaffaqiyatli amalga oshirishda tarmoqlar uchun chuqur bilim va amaliy ko'nikmalarga ega salohiyatli yosh kadrlarni tayyorlash alohida o'ringa ega.

Kalit so'zlar: ta'lim muassasalari, xalqaro reyting, ta'lim sifati, tizimli yondashuv, ta'lim tizimi.

Приоритетные направления стратегического управления высшими учебными заведениями.

Абстрактный. В данной статье рассматривается, что актуальность проблемы управления качеством образования связана с социокультурными изменениями в обществе и изменениями в образовательной политике государства. Изучить проблемную и многогранную образовательную систему, провести философский и социально-экономический анализ качества образования, определить ответственных субъектов - стейкхолдеров высшего образования, уровень их удовлетворенности и, на основе этого определения, стратегию деятельности университета. был изучен. Обеспечение эффективности реформ, реализуемых в системе высшего образования нашей страны, напрямую зависит от квалификации менеджеров образования. Суть масштабных реформ, реализуемых в Узбекистане в последующие годы, заключается, прежде всего, в последовательном развитии всех отраслей нашей экономики. В успешной реализации этой задачи особое место занимает подготовка потенциальных молодых кадров, обладающих

глубокими знаниями и практическими навыками для отраслей промышленности.

Ключевые слова: образовательные учреждения, международный рейтинг, качество образования, системный подход, система образования.

Kirish.

Inson kapitalini yuksaltirish O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining eng muhim, uzviy qismlaridan biri hisoblanadi. Bu yo'lda oliy ta'lim tizimini har tomonlama rivojlantirish, uni malakali va amaliy tajribaga ega bo'lgan shijoatkor mutaxassislar bilan ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli ishlar amalga oshirishda keng ishlar qilinmoqda. Amalga oshirilayotgan tizimli chora -tadbirlar natijasida oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi, huquqiy-me'yoriy, metodik ta'minoti bosqichma-bosqich mustahkamlanib, shakllanib bormoqda. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "davlat boshqaruvi tizimini isloh qilish, davlat xizmatining tashkiliy-huquqiy asoslarini rivojlantirish, jamoatchilik nazorati mexanizmlarini amalda tatbiq etish, jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning zamonaviy shakllarini rivojlantirish, ijtimoiy sheriklikning samarasini oshirish kabi yo'nalishlar belgilangan bo'lib, bu o'z navbatida, mazkur jarayonni tadqiq etish va tahliliy yo'nalishga ega bo'lgan pedagogik tizim sifatida ko'rib chiqishda oliy ta'lim muassasalarida boshqarish strategiyasini rivojlantirishda muhim o'ringa egadir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining „Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida“gi qaroriga asosan oliy ta'lim tashkilotlari o'rtasida sog'lom raqobat muhitini yaratish, ta'lim sifatini yanada yuqori bosqichga olib chiqish va ularni xalqaro reytinglarga kirishiga har tomonlama ko'maklashish maqsadida ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi tomonidan so'nggi uch yilda oliy ta'lim muassasalarining milliy reytingi e'lon qilinmoqda. Oliy ta'lim standartlarimiz ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirilmoqda. Har yili Oliy ta'lim muassasalarining reytingi o'rganilib chiqib, ommaviy axborot vositalarida shaffoflik va oshkoralik bilan xalqqa taqdim etilmoqda. Bu oliygohlar o'rtasida raqobot muhitining shakllanishiga bir sabab bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasining „Ta'lim to'g'risida“ gi Qonuniga muvofiq „ta'lim - ta'lim oluvchilarga chuqur nazariy bilim, malakalar va amaliy ko'nikmalar berishga, shuningdek ularning umumta'lim va kasbiy bilim, malaka

hamda ko'nikmalarini shakllantirishga, qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan tizimli jarayon" deb e'tirof etilmoqda.

Shu bilan birga ushbu qonunda ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilari – ta'lim oluvchilar, voyaga yetmagan ta'lim oluvchilarning ota-onalari yoki boshqa qonuniy vakillari, pedagog xodimlar va ularning vakillari hisoblanishi aytib o'tilgan.

Ta'kidlash joizki, ta'lim sohasidagi boshqaruvning mahalliy va xorijiy nazariyasi va metodologiyasida ushbu sohaning asosiy jihatlariga nisbatan yagona terminalogik apparat shakllanmagan, bu esa oliy ta'lim muassasasini boshqarish tizimining ishlash muammolarini to'liq o'rganishni qiyinlashtirmoqda.

Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlari quyidagi narsalardan iborat bo'ladi:

1. O'quv jarayonini tashkil etish va rivojlantirish: Muassasalar o'quv jarayonini tashkil etish va uni rivojlantirish uchun strategik rejalarni belgilash va amalga oshirish kerak. Bu jarayonning samaradorligini o'rganish va rivojlantirish uchun monitoring va baholash tizimlarini ham yaratish lozim.

2. Kadrlarni tayyorlash va motivatsiyalash: Kadrlar oliy ta'lim muassasalarining muhim qismidir va ularni tayyorlash, rivojlantirish va motivatsiyalash strategik boshqarishning bir qismidir. Kadrlarga dastlabki tayyorgarliklarni o'tkazish, yangi bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash, va ularga maqsadga yo'naltirilgan motivatsiya tizimlarini taqdim etish lozim.

3. Talabalarga qulayliklar yaratish: Oliy ta'lim muassasalarining muvaffaqiyati talabalar bilan ishlash va ularning talablariga javob berishga bog'liqdir. Talabalarga qulayliklar, xizmat sifati va o'quv usullari yaxshilangan bo'lsa, ularning rag'batlari va o'quv jarayoniga qiziqishi oshadi.

4. Moliyaviy boshqarish: Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy boshqarish muhimdir. Bu juda ko'p tomonlardan kelib chiqqan moliyaviy resurslarni samarali boshqarishni talab qiladi, shu jumladan budjetni yaxshilash, moliyaviy natijalarni baholash va moliyaviy maqsadlarga erishish.

5. Teknologiyalardan foydalanish: Teknologiyalar oliy ta'lim muassasalarida o'quv-uslublarni yanada rivojlantirishga imkon beradi. Virtual darsliklar, onlayn ta'lim platformalari, elektronik sinovlar va boshqa texnologiyalar oliy ta'limning sifatini oshirishga yordam beradi.

Bu ustuvor yo'nalishlar oliy ta'lim muassasalarining rivojlanishi va muvaffaqiyatli bo'lishi uchun muhimdir.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili

Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlari mavzusiga oid bir nechta muhim adabiyotlar mavjud. Bu adabiyotlar oliy ta'lim muassasalarining strategik boshqarish jarayonida amaliy yordam beradi va rivojlanishga yordam beruvchi fikr-mulohazalar taqdim etadi. Quyidagi adabiyotlar bu mavzuga oid muhim manbalar hisoblanadi:

1. "Strategik Boshqarish: Oliy Ta'lim Muassasalarida Amaliyot" - Abdukarimov N., Akramov A., 2018. Bu kitob oliy ta'lim muassasalarining strategik boshqarishning muhimligi, yo'nalishlari va amaliyot asoslari haqida tushunchalarni taqdim etadi.
2. "Oliy Ta'lim Muassasalarini Strategik Boshqarish" - Abdurahmonov O., 2019. Bu adabiyot oliy ta'lim muassasalarining strategik boshqarishning asosiy prinsiplari, qo'llaniladigan modellar va muvaffaqiyatli boshqarish uchun tavsiyalar haqida ma'lumotlar taqdim etadi.
3. "Oliy Ta'lim Muassasalarini Rivojlantirishda Strategik Boshqarishning Ahamiyati" - Olimov U., 2020. Bu kitob oliy ta'lim muassasalarining rivojlanishi va yangi yo'nalishlarga mos kelishi uchun strategik boshqarishning ahamiyatini va amaliyot usullarini ko'rsatadi.
4. "Oliy Ta'lim Muassasalarida Strategik Boshqarishning Asosiy Yo'nalishlari" - Qodirov F., 2017. Bu adabiyot oliy ta'lim muassasalarining strategik boshqarishning asosiy yo'nalishlarini, ularning amaliyot asoslari va muhimligini tushuntiradi.

Bu adabiyotlar oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlari mavzusida tajribaviy fikr-mulohazalarni, ilmiy tadqiqotlarni va amaliy maslahatlarni taqdim etadi. Ularning o'qilishi va o'rganilishi oliy ta'lim muassasalarining strategik boshqarish jarayonida rivojlanishi va yangiliklarga mos kelishi uchun juda muhimdir.

Tadqiqot metodologiyasi

SWOT tahlili Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqaruvini ustuvor yo'nalishlarini belgilashda yordam beradi. Quyidagi SWOT tahlili Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqaruvini ustuvor yo'nalishlarini ko'rsatadi:

Kuchli yo'nalishlar (Strengths):

1. Yaxshi infrastruktura: Oliy ta'lim muassasalarining yaxshi infrastrukturasi ega bo'lishi, o'quv-uslublarni yaxshilash va talabalar uchun qulay imkoniyatlarni taqdim etishga imkon beradi.

2. Malakali kadrlar: Oliy ta'lim muassasalarida malakali va tajribali kadrlar ishlaydi, bu esa o'quv jarayonini sifatli va samarali o'tkazishga imkon beradi.

3. Texnologiyalardan foydalanish: Oliy ta'lim muassasalarining texnologiyalardan foydalanishi, onlayn ta'lim platformalari va virtual darsliklar orqali o'quv-uslublarni rivojlantirishga yordam beradi.

Zaif yo'nalishlar (Weaknesses):

1. Finansaviy qo'llab-quvvatlanish: Oliy ta'lim muassasalarining finansaviy qo'llab-quvvatlanishi chegaralanishi, bu esa yangi texnologiyalardan foydalanish va infrastruktura rivojlantirishni cheklashga olib keladi.

2. Xizmat sifati: Ba'zi oliy ta'lim muassasalarida xizmat sifati va o'quv-usullarining yaxshilanmaganligi sababli talabalarning qoniqtirmaydi.

Imkoniyatlar (Opportunities):

1. Xalqaro hamkorlik: Oliy ta'lim muassasalarining xalqaro hamkorliklar orqali yangi bilim va tajribani almashish imkoniyati mavjud.

2. Texnologiyalardan foydalanish: Texnologiyalardan foydalanish oliy ta'lim muassasalarining o'quv-uslublarini yanada rivojlantirishga imkon beradi.

3. Xalqaro reytinglar: Oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglarga kirishi, dunyo miqyosidagi tan erkinlikni oshirishga yordam beradi.

Tahdidlar (Threats):

1. Qonuniy va siyosiy o'zgarishlar: Qonuniy va siyosiy o'zgarishlar oliy ta'lim muassasalarining faoliyatini cheklash mumkin.

2. Raqobat: Oliy ta'lim sohasidagi raqobatning o'sishi, bu esa talabalarning tanlangan oliy ta'lim muassasalariga qarshi raqobatning o'sishi mumkin.

3. Xalqaro moliya bo'shlig'i: Moliya resurslarining cheklanishi oliy ta'lim muassasalarining rivojlantirishida muammolarga sabab bo'lishi mumkin.

SWOT tahlili Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqaruvini ustuvor yo'nalishlarni aniqlash va ularni rivojlantirishda yordam beradi va muammolarni oldini olishga yordam beradi.

Tahlil va natijalar

Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlili va natijalari, muassasalar uchun muhim bo'lgan strategiyalarni aniqlashda katta ahamiyatga ega. Bu tahlil va natijalar, muassasalar uchun qarorlar qabul qilish, resurslarni to'g'ri foydalanish, raqobat tizimini tahlil qilish va rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda yordam beradi.

Quyidagi asosiy oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlil va natijalari keltirilgan:

1. Muassasaning maqsad va vazifalari: Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlilida muassasaning maqsad va vazifalari aniqlanadi. Bu muassasaning qanday mazmuniy va maqsadi faoliyat yuritishini belgilab, strategik re'jalarni qo'yishda katta ahamiyatga ega.
2. Muassasaning kuchi va kamchiliklari: Strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlilida muassasaning kuchli va kamchiliklari identifikatsiya qilinadi. Bu muassasaning o'ziga xos qo'llab-quvvatlashganliklari va imkoniyatlari, shuningdek muassasaning taklif etilayotgan yo'nalishlarga qarshi turadi.
3. Muassasaning raqobat tizimi: Strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlilida muassasaning raqobat tizimi tahlil qilinadi. Bu muassasaning raqiblari, ularning faoliyat yuritish usullari, mijozlar va xizmatlar, yangiliklar va raqobat tizimi haqida ma'lumotlar to'plangan va tahlil qilingan.
4. Muassasaning resurslari: Strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlilida muassasaning resurslari (odamlar, moliya, texnologiyalar va boshqa resurslar) tahlil qilinadi. Bu muassasaning mavjud resurslarini to'g'ri foydalanish, ularni yanada rivojlantirish va yangi resurslarni jalb qilish yo'nalishlarini aniqlashda yordam beradi.
5. Muassasaning innovatsion potentsiali: Strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarining tahlilida muassasaning innovatsion potentsiali tahlil qilinadi. Bu muassasaning innovatsiyalar va yangiliklarga qaratilgan o'tkazmalarini, yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishni va yangi texnologiyalarni qo'llashni aniqlashda yordam beradi.

Bu tahlil va natijalar oliy ta'lim muassasalarining strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega bo'lib, muvaffaqiyatli strategik boshqarish jarayonini o'rganishda va rivojlanishda yordam beradi. Bu natijalar asosida muassasalar o'z faoliyatini mustahkamlash, raqobat tizimida o'rindosh bo'lmasdan o'sishi va yangiliklarni qabul qilishi mumkin.

Muhokama

Mamlakatimizning istiqboldagi taraqqiyotini hisobga olib, yuksak ma'naviy-ma'rifiy sifatlarga, mustaqil fikrlash qobiliyatiga hamda jamiyatning ilmiy-texnikaviy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojini ta'minlashga qodir barkamol avlod, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlar tayyorlash borasida oliy

ta'lim muassasalari zimmasiga katta mas'uliyat yuklangan. Mustaqillik yillarida turli shakldagi oliy ta'lim muassasalari, xususan, respublikamizning hududlarida pedagogika institutlari negizida oliy ta'lim muassasalarining tashkil etilishi hamda akademiya, oliy maktab ko'rinishidagi oliy ta'lim muassasalari vujudga kelishi ta'lim sohasidagi islohotlarni boshlab berdi. Ta'lim qonunchiligiga muvofiq oliy ta'lim muassasalarini tashkil etish, qayta tashkil etish va tugatish tartibini belgilash ta'lim sohasini boshqaruvchi davlat organi vakolati etib mustahkamlangan bo'lib, bugungi kunda ushbu mexanizmni ishlab chiqish hamda ta'lim qonunchiligida oliy ta'lim muassasasining huquqiy maqomini yanada kengroq yoritish zarurati paydo bo'ldi.

Shuningdek, ikki bosqichli oliy ta'lim tizimini tashkil etish va rivojlantirish maqsadida bakalavr va magistrlar uchun davlat ta'lim standartlari ishlab chiqildi va joriy etildi hamda bugungi kunda amalda qo'llanilmoqda.

Zamonaviy globallashuv sharoitida oliy ta'lim muassasalarida ta'lim tizimining shakllanishi va rivojlanishi yangi innovatsion sharoitlarga va iqtisodiyot talablariga muvofiqligini ta'minlashga barcha ta'lim muassasalari amalda harakat qilmoqdalar va o'z oldilariga ko'plab vazifalarni maqsad qilgan.

Xulosa

Biz xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlari mavzusini o'rganish uchun oldimizga qo'ygan barcha maqsadlarni amalga oshirdik. Bu mavzuni o'rganish borasidagi bilimlarni barchasini egalladik va mavzuga oid o'z fikr va mulohazalarimizni keltirib o'tdik.

Minnatdorchilik

Oliy ta'lim muassasalarini strategik boshqarishning ustuvor yo'nalishlari yo'nalishlari mavzusini o'rganishda bizga yaqindan yordam bergan ORIENTAL UNIVERSITETI rahbariyati va bizga bilim berayotgan barcha ustozlarga minnatdorchilik bildiramiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. **Uzbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 2 martdagi "2017 - 2021 yillarda Uzbekiston Respublikasini rivojlantirishning besh ta' ustuvor yo'nalishi bуйича X, arakatlar strategiyasini «Илм, маърифат ва ракамли иктисодиётни**

ривожлантириш йили»да амалга оширишга ПФ-5953-сон Фармони.
<https://lex.uz//>

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тугрисида"ги қарори, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, ПҚ - 2909 -сонли, 18-сон, 313-модда , 2017 йил 20 апрель.
3. Hakimova M.F. Zamonaviy iqtisodchining shaxsi. -T.: IQTISODIYOT, 2019.
4. Fayzullaeva N.S. Talim menejmenti. - T.: IQTISODIYOT, 2019.
5. Хакимова М., Лутфуллаева Н. ва бошқалар. Махсус фанларни уқитиш методикаси. -Т.: IQTISODIYOT, 2019.
6. Khakimova Kh.Kh. Intellectual education technological solutions and innovative digital tools international scientific-online conference on practical work on the transition of the educational process in higher educational institutions to the stage-stage credit-module system and their results vol 11, no 2 (2022) page: 80
file:///c:/users/teacher/downloads/telegram%20desktop/netherlands%20international%20conference%20part-11.pdf
7. Хакимова Х.Х. "Экономика и образование" "Коммуникативные подходы к управлению компетенциями в высшем образовании": 23 (2022), 290-294 https://doi.org/10.55439/eced/vol23_iss5
8. Хакимова Х.Х. "Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар" Процессный подход к управлению образовательной организацией. том 10 № 5 (2022): 10(5), 137-145. https://doi.org/10.55439/EIT/vol10_iss5/a16